Державний історико-культурний заповідник м. Острога
Острозьке науково-краєзнавче товариство
«Спадщина» імені князів Острозьких

Острозький краєзнавчий збірник

Випуск 1

Острог
2004

63.3 (4 Укр – 4 Рівн)
О – 76

У збірник увійшли повідомлення учасників X науково-краєзнавчої конференції "Острог на порозі 900-річчя" (1999 р.) та I-III Острозьких краєзнавчих читань (2000-2002 рр.), організованих Державним історико-культурним заповідником м. Острога, Острозьким науково-краєзнавчим товариством "Спадщина" імені князів Острозьких та Студентським науковим товариством "Академік" Національного університету "Острозька академія"

Редакційна група:
Микола МАНЬКО
Марія ДАНИЛЮК
Олександр ГЛАДУНЕНКО
Іван ГЛУШМАН

Матеріали надруковані згідно поданих авторами текстів

Збірник видано на кошти Державного історико-культурного заповідника м. Острога (директор – Кибкало Сергій Григорович)

© Державний історико-культурний заповідник м. Острога
© Острозьке науково-краєзнавче товариство «Спадщина» імені князів Острозьких

Владислав БЕРКОВСЬКИЙ

До питання розвитку торгівлі міста Острога у XVI столітті

Зростання у XVI столітті виробничих можливостей острозьких ремісників, і не тільки, зумовило посилений розвиток торгівлі. Зростають можливості внутрішнього та зовнішнього ринків. Регулярними стають зв'язки із Польщею, Литвою, Росією та Туреччиною. Значних обсягів досягає внутрішня торгівля, яка проводиться на базі закладів стаціонарного характеру – яток, шинків, крамниць, лавок, магазинів і т. д., що розташовувалися, за даними Ст. Кардашевича, навколо ринку в Острозі.

Проте, слід зазначити, що у сучасних історичних дослідженнях даний процес, як правило, відображений досить слабко. Це пов'язано, перш за все, із розглядом загальних тенденцій, характерних для соціально-економічного розвитку Острога, причому торгівля відсувається на другий план, порівняно із ремеслом.

Зростання можливостей внутрішнього та зовнішнього ринку викликало появу такого явища, як інститут перекупництва. За реєстрами 1576-1577 рр. в Острозі проживало 19 перекупників, а вже у 1579 та 1583 рр. їхня кількість зросла до 32.

Основою для збільшення кількості перекупників та загального економічного піднесення Острога стає впровадження ярмаркової системи. Зазвичай надання права на ярмарки у Речі Посполитій суворо контролювалося. За підтримки князя К. І. Острозького місто Острог отримує право на проведення 4 двотижневих ярмарків на рік. Найпопулярнішими серед них були ярмарки, що проходили на свята – св. Онуфрія, зимового Миколи та Йордань. Про їхню надзвичайну популярність говорить той факт, що серед 20 найбільших ярмарків України, які відвідували купці з Дубно, названо і Острозький ярмарок. Тобто велика популярність цих ярмарків створювалася за рахунок їхньої товарної насиченості. Наприклад, у 1564 році острозький купець Грицько Щурович закупив у Любліні: 5 поставів сукна муравського, 4 постави сукна швебединського, штуку оксамиту, півризи паперу, 25 шапок, ножі, угорську шаблю і т. д. Через рік, у 1565 році купець Іван Плескач з Острога закупив там же 28 поставів різних видів сукна, 7 сідел, 16 шкір, 3 сагайдаки з луками та 50 стріл (усього 41 назва товарів).

Існування в Острозі великої пропозиції товарів притягувало сюди купців з різних міст, що стимулювало розвиток внутрішнього ринку та попиту на привезені чи вироблені товари.

У липні 1563 року до Острога на ярмарок прибув грек Тімара з Кафи, який закупив тут товару на 200 злотих. У цих же роках вінницькі євреї вели через Острог транзитну торгівлю із Волощиною. 1573 року луцький купець Дахно Горайнович придбав в Острозі товарів на суму 744 злотих.

Окрім промислових товарів, острозькі ярмарки уславлені були продажем худоби та збіжжя. Так, у 1532 році вінницький єврей Міхель придбав тут 120 волів. За червень-серпень 1534 року острозький купець Міхель Шимонкович перегнав до м. Городка 2253 воли, а у 1536 р. йому закидають, що він переганяв декілька тисяч волів до Волощини безмитно. У 1570-х роках острозький владика Іона Борзобагатий-Красенський придбав в Острозі майже 500 мац жита.

Тобто за період XVI ст. острозька торгівля постійно зростає. Цьому сприяли як постійні приїзди на ярмарки та торги іноземців, так і прибуття острозьких купців на європейські ринки.

Джерела

1. Торгівля на Україні, XVI- середина XVII століття: Волинь і Наддніпрянщина/ Упор. В. М. Кравченко, Н. М. Яковенко. – К., 1990. – 408 с.

2. Сас П. М. Феодальные города Украины в конце XV - 60-х годах XVI в. – К., 1989. – 232 с.

Тарас ВИХОВАНЕЦЬ

Акти (хроніка) Острозького фарного костелу

Акти Острозького фарного костелу («Akta kościoła farnego ostrogskiego») - комплексне наративно-документальне джерело, що зберігається в Краківському Державному Воєводському архіві у відділі на Вавелі (королівський замок) у приватній збірці волинських князів Сангушків, яка становить у цьому архіві окрему секцію №1. Порядковий номер актів у збірці - 1031.

Структура актів Острозького фарного костелу досить схожа на структуру діаріушів або хронік: фактично, майже, увесь текст розміщений у хронологічному порядку і над повідомленнями проставлено роки, що об'єктивно дає нам підстави називати це джерело не просто актами, а хронікою острозького фарного костелу. Якщо бути ще точнішим, то варто було б називати джерело «Хроніка, що писалась при Острозькому фарному костелі», оскільки не всі повідомлення, вміщені тут, стосуються винятково історії костелу; іноді автор звертає увагу на події, що відбуваються у місцях, досить віддалених від Острога. В історіографії, з огляду на зручність, поширилась перша назва. За якісним фактичним наповненням Хроніку відносимо до розряду узагальнюючих праць.

Як свідчить сама назва джерела, розглядувана Хроніка писалась при Острозькому парафіяльному костелі.

Хроніка написана переважно польською мовою, хоча існують включення, іноді досить об'ємні, латинських текстів (с.197-201, с.136-137) (тут і далі в круглих дужках вказуються номери сторінок Хроніки) та ін. Крім того, на с. 2-4 автор цитує деякі джерела стосовно історії Острозького костелу паралельно двома мовами – староукраїнською (очевидно, мовою оригіналу джерела) та польською (переклад), а на с. 300-301 знаходимо невеличкий текст, виконаний погебрейськи. Помітним є значне пересипання мови текстів, особливо тих, які описують період перших десятиліть XVIII ст., латинськими формулами.

Серед почерків, якими написана Хроніка – 9 основних та низка другорядних. Всі вони є польськими скорописами періоду від XVI до поч. XIX ст.

Текст, найбільш вірогідно, почав писатися у першій третині XVII ст. місцевим католицьким плебаном В. Вітковським. Авторство наступних частин Хроніки, за невеликими винятками, у самому джерелі не зазначається. Проте можна припустити, що писалась вона наступниками В. Вітковського, або кимось із їх найближчого оточення. Хронологічно джерело охоплює досить великий відтинок часу: приблизно від першої половини XV ст. до 1804 року. Разом із тим, у тексті присутні значні часові прогалини. За хронологічною продовжуваністю записів текст Хроніки можна поділити на такі три основні частини: приблизно від першої пол. XV ст.-1497, 1616-1648, 1699-1804.

Загальна кількість сторінок Хроніки з деякими пізнішими додатками становить 368 ст. Кількість останніх, однак, не відповідає наявній пагінації, у якій присутні деякі неточності та помилки. Окремо потрібно відмітити, що в структурі джерела відсутні с.19-100, які входять у кількість оригінально пагінованих (пронумерованих автором) сторінок.

Текст Хроніки є чітко структурованим: він поділений на розділи, підрозділи (перші і другі, здебільшого, між собою органічно пов'язані, хоча іноді є і цілком самостійними за змістом), абзаци, речення, слова.

Під час написання Хроніки острозького фарного костелу було використано багато джерел різного типу, які можна розділити на усні та письмові. Перші, які були представлені авторам в усній формі, нам практично невідомі. На них у хроніці кілька разів подається пряма вказівка – «powiadają...» - «розповідають...» (с. 12, 311 та ін.). Трохи більше відомо стосовно письмових джерел. Вони, у свою чергу, поділяються на наративні та документальні. Щодо наративних письмових джерел, то вони представлені кількома синтетичними працями-хроніками. Щоправда, вміщуючи у дже-

релі імена хроністів і покликаючись на їх праці, автор (а для тієї частини хроніки, у якій ці хроністи згадуються, автором є В. Вітковський), на жаль, не конкретизує назв цих праць. Так, згадуючи М. Кромера (1512-1589) (с. 4), автор, найбільш вірогідно, мав на увазі його працю «Хроніка... книг 30», («De origine et rebus gestis Polonorum libri XXX.» (Базель, 1555). Польське видання вийшло у перекладі М. Блажевського: «Kronika...» (Краків, 1617). Поряд з М. Кромером, згадується також Мєховіта, або Мацей Мєховський із Мєхова (1456-1523) (с. 6). Відома його праця «Про дві Сарматії» («Tractatus se duabus Sarmatis Asiana et Europianae» (Краків, 1517), 2-ге вид. (Відень, 1518) під назвою «Descriptis Sarmatiarum Asiane et Europianae». Ще одне ім'я хроніста, яке згадується у Хроніці, - Йоакима (Йоахима) Бєльського (1540-1599) (с. 6). Його праця - «Хроніка польська Мартина Бєльського, наново Йоакимом Бєльським, сином його, видана» («Kronika Polska Marcina Bielskiego, nowo przez Joachima Bielskiego, syna jego, wydana») (Краків, 1597). І, нарешті, ще автор згадує історика та літописця Яна Длугоша (с. 16), очевидно, маючи на увазі його «Річники або хроніки славного Королівства Польського» («Roczniki czyli kroniki sławnego Królestwa Polskiego»). Письмові джерела, окрім наративних, представлені також широким спектром документальних джерел. Під час написання хроніки автори послуговувались повідомленнями з таких комплексів джерел, як Литовська метрика (с. 1, 10-12), Архів кафедральної віленської церкви (с. 10-12), Архів Острозького фарного костелу (с. 315-316, 337, 349, 362 та ін.), Консисторські акти (с. 363). При цьому присутні також посилання на острозькі війтівські книги (с. 177), острозькі міські книги (Akta...- S. 208 (див. список опублікованих фрагментів хроніки; далі на цю позицію поклики також зі словом Ibidem)), книгу (острозького?) пробства (Ibidem...S. 206), кременецькі гродські книги (с. 106), луцькі (гродські?) книги (с. 136, Akta... - S. 208). Згадується велика кількість різноманітних «листів» та інших документів (с. 15, 126, 180-181, 316, 337, 362, (Ibidem... S. 206-209), замковий декрет (Ibidem... S. 206-207). Під час розповідей про французького консула Бонапарта Наполеона цитується лист до останнього від Каїрського дивану. При цьому зазначається, що цей лист було опубліковано в «публічних газетах» (с. 400). Мабуть, під час опису тих чи інших подій Французької революції автор використовував певні, зокрема, французькі та інші друковані видання. На таку думку наштовхує також та ситуація, що в заключній частині Хроніки уміщено кілька детальних промов, зокрема, Пія VII (с. 386-391, 406-410) та інших. Мабуть, вони були опубліковані. Отже, як бачимо, колективна праця була досить оригінальною, бо великою мірою ґрунтувалася на літописній та документальній джерельній базі, яка була у розпорядженні авторів.

Окрім оригіналу хроніки, відомо про два списки цього джерела. Перший був виконаний С. Кардашевичем (сином автора праці «Dzieje dawniejsze miasta Ostroga: Materiały do historyi Wołynia.» - Warszawa; Kraków, 1913.). На жаль, місцезнаходження цього списку хроніки на сьогодні нам невідоме. Натомість, точно відомо про місцезнаходження іншого, хоча й неповного, списку хроніки Острозького фарного костелу – Центральний Державний історичний архів України у м. Києві. - Ф. 2227. - Оп. 1. - Спр. 710. Список виконаний паралельно двома мовами – польською та російською. Навіть назва, і та подвійна: «Akta kościoła farnego ostrogskiego, które zbierał i pisać począł Xiądz Wojciech Witkowski około roku 1620» - «Летопись церкви фарной острожской, которую собирать и писать начал ксендз Войцех Витковский около 1620 г.». Розміри – 23х28 см, в картонній обкладинці. Справа нараховує 30 аркушів рукописного тексту. Текст є скороченим варіантом виписок найважливіших розділів із хроніки і доведений не до 1804, як оригінал, а лише до 1799 року. У кінці справи міститься такий запис: «Ці винятки з оригіналу, що його мені уділив п. Кардашевич (мабуть мається на увазі син С. Кардашевича, бо автор відомої монографії помер у 1887 році), переписував пан Фелікс Весоловський в Гощі для мене, я ж займався пошуком (очевидно, відомостей, документів – Т.В.) з розпорядження гр. Ігнатьєва - київського і волинського генерал-губернатора, коли йшлося про відбудову Острозького костелу. Гоща, 22 липня 1898 року. Олександр Злотницький» (Арк. 30). У самій справі, окрім власне Хроніки, знаходиться також багато різноманітних нотаток стосовно історії острозького фарного костелу. Ще низку виписок з хроніки виявлено у фонді Зигмунта Любі Радзимінського у Відділі рукописів Львівської Національної Бібліотеки ім. В. Стефаника – №181/VI, 4 (ч.2). - Арк. 1-10.

Ґрунтовної монографії стосовно хроніки острозького фарного костелу немає. Проте дослідники зверталися і продовжують звертатися до неї як до історичного джерела, так чи інакше спричиняючись до її вивчення та поширення відомостей про неї в наукових колах. Хронікою послуговувалися С. Кардашевич (Kardaszewicz S. Dzieje dawniejsze miasta Ostroga: Materiały do historyi Wołynia. - Warszawa; Kraków, 1913), З.-Л. Радзимінський та В. Руліковський (Radziminski Z. L., Rulikowski W. Kniaziowie i szlachta... – Kraków, 1880. - T. I. - S. 37-39.), Вл. Кнапинський (Knapinski Wł. Sprawa o kosciole w Ostrogu na Wołyniu. - Bialy Dunajec; Ostrog, 2000. - S. 11-14 (репринт видання 1892 року)), М. Ковальський (Розділ «Публикация источников в периодических и продолжающихся изданиях» у праці «Источники по истории Украины XVI – 1 пол. XVII вв. в Литовской метрике и фондах приказов ЦГАДА». - Днепропетровск, 1979. - С. 60; Його ж: Документи родинного фонду Сангушків Краківського Державного Воєводського Архіву як джерела з соціально-економічної історії України XVI-XVIII ст. //Архіви України. - 1983. - №3. - С. 60-63; у цій же статті М.П.Ковальський вперше опублікував повідомлення хроніки про існування в Острозі Академії. - С. 63; Його ж: Етюди з історії Острога. Нариси. - Острог, 1998. - С. 23; Його ж: Джерела з історії Острозької Академії XVI-XVII // Острозька Академія XVI-XVII ст.: Енциклопедичне видання. - Острог, 1997. - С. 44., який у 1996 відновив публікацію хроніки на сторінках часопису «Волання з Волині – Wołanie z Wołynia», Т.М.Трайдос (Trajdos T. M. Kosciół Katolicki na ziemiach ruskich Korony i Litwy za panowania Władysława Jagiełły (1386-1434). - Wrocław, 1983. - T. 1. - S. 114.), І. З. Мицько (Мицько І. Острозька слов'яно-греколатинська академія //Острозька давнина: Дослідження і матеріали. - Львів, 1995. -Т. 1. - С. 19; Його ж: Острозька слов'яно-греко-латинська академія. - Київ, 1990; Його ж: Матеріали до історії Острозької Академії (1576-1636): Біобібліографічний довідник. - К., 1990. - С. 139., В. Александрович (Александрович В. Мистецьке середовище Острога епохи Академії (1570-і – 1630-і рр.) // Острозька давнина: Дослідження і матеріали. - Львів, 1995. - Т. 1. - С. 59-68.), В.-Й. Ковалів (гасло «Острозький фарний костел» у: Острозька академія... - С. 75.), яким, спільно з М. П. Ковальським, було повністю опубліковано початкову частину хроніки, що стосується стародавньої історії (с. 1-18) та низку фрагментів, що стосуються 70-х рр. XVIII ст., Т.Вихованець (Хроніка острозького фарного костелу як джерело до історії Острозької Академії //Студентські наукові записки. - Острог: Редакційно-видавничий відділ Університету «Острозька Академія», 2000.- Т. 1. - С. 26-32; Його ж. Хроніка острозького фарного костелу як історичне джерело //Студентські наукові записки. - Острог: Редакційно-видавничий відділ Національного університету «Острозька академія», 2001. - Т. II. - С. 78-93; Його ж. Костянтин і Януш Олександровичі Острозькі. - Острог, 2001 та ін.).

Нижче подаються основні перспективні напрямки робіт, до виконання яких може бути залучена хроніка острозького фарного костелу. Насамперед - це краєзнавчі студії і, зокрема, вивчення історії острозької католицької громади XVII-XVIII ст. У хроніці, як вже частково згадувалося, наявні численні матеріали з цієї тематики, особливо що стосується періодів 1616-1648 рр., та 1699-1799 рр. Подається інвентар костельного начиння (с. 139-146), перелік речей, які залишилися після смерті острозького ксьондза плебана В. Бєжановського (с. 109-111), списки книжок, які мали ті чи інші духовні особи (с. 112-113, 214), перелік острозьких католицьких парафіян станом на 1622 рік, список повинност-

тей острозьких міщан перед костелом, опис костельної юрисдикції станом на 1741 рік, кверенда прав та привілеїв Острозького фарного костелу станом на 1714 рік (Akta… S. 192-212). Тут же маємо текст фундації Анни-Алоїзи Ходкевич острозькому костелу за 1624 рік (с. 216-222). На сторінках хроніки знаходимо більш-менш детальну біографію острозького ксьондза пробоща Войцеха Бєжановського (1582-1616) (с. 101-106). Протягом 1616-1622 рр. досить докладно висвітлюються ті чи інші події, що відбувалися в костелі: зміна в управлінні останнім у 1617 році (с. 118-119), візит до острозького костелу у 1617 р. луцького архідиякона Лукаша Собковецького (с. 119), приїзд у 1618 р. до Острога луцького офіціала Балтазара Тишки (с. 123-124). Описується олицький католицький синод у 1619 р., на якому В. Вітковському було запропоновано взяти опіку над острозькою парафією (с. 126-127), смерть у 1618 році дорогобузького владики Луки Сербина (с. 120-121). На с. 197-201 подається латиномовна візитація деканату від 1622 р. Певною мірою висвітлюються міжконфесійні стосунки в Острозі: суперечності, які виникали між православними острожанами та новоприбулим ксьондзом В. Бєжановським у кін. XVI ст. (с. 101-106), конфлікт католиків і євреїв (с. 128-129), суперечності між католиками та православними, які виникли в Острозі після переходу його частини до Я.-К. Ходкевича (с. 184-185). Розглядається також проблема будівництва нових будинків та приміщень в острозькому пробості (с. 163-164, 315, 326, 334, 352, 359 тощо). Крім того, у комплексі з іншими нормативно-правовими джерелами можливе вивчення фінансових взаємин костелу та острожан протягом періоду 1624-1648 рр., оскільки у Хроніці за цей період присутня досить велика кількість інформації стосовно цієї тематики: фіксація надходжень пожертвувань, легацій, заповітів, відсотків за позичені кошти тощо.

Наявні також цікаві матеріали до історії нащадків волинського воєводи Олександра Острозького – синів Костянтина та Януша Олександровичів. Протягом періоду 1617-1619 рр. тут подаються деталі їх перебування в Острозі та за кордоном (с. 122-123), описуються обставини їх смерті (с. 122-123, 132), подається заповіт кн. Януша Олександровича Острозького (с. 132-136), який є важливим джерелом для вивчення особового складу князівської клієнтури. Згадується про їх участь у пошуку кандидата на вільне місце в острозькому костелі (с. 116), боротьба проти татарських нападів (с. 114-115), колонізаційну політику (с. 128-129) тощо. Є деяка інформація і стосовно біографії краківського каштеляна Януша Острозького, – зокрема, уточнюються обставини його смерті (с. 166-169) та ін. Згадується про смерть Францішка Острозького (с. 187-188).

Присутня також певна інформація стосовно соціальної стратифікації острожан. Відомості про неї можна почерпнути у записах костелу за 1624-1648 рр. Тут, як вже згадувалося, йдеться про реєстрацію прибутків та видатків костелу, але при цьому майже постійно зазначається соціальне становище міщанин, панів тощо. Крім того, багато інформації стосовно цієї проблеми є у вже згаданому списку острозьких католицьких парафіян за 1622 р.: тут подаються вказівки на їх професії, що особливо цінно для реконструкції ремісничого середовища міста Острога в цей період. Крім того, відомості, що їх подає хроніка, дають можливість частково реконструювати острозький міський уряд 1 пол. XVII ст., бо в повідомленнях розглядуваного джерела досить часто подаються вказівки, що ті чи інші острожани займали ті чи інші посади в острозькому міському уряді.

Присутня на сторінках хроніки фіксація татарських нападів на Волинь та Острожчину може бути принагідною до вивчення і цієї проблеми. Тут, зокрема, зафіксовано прихід останніх на Волинь у 1443 (с. 8), 1452 (с. 12) та 1617 рр. (с. 114-115).

Є деякі дані до вивчення проблеми мистецького розвитку Острога у 1 пол. XVII ст. Так, у хроніці згадується ім'я острозького будівничого Каспра Дазинта, який будував острозький парафіяльний костел (с. 145), Станіслава Зимна, який мурував каплицю поряд із острозьким костелом (с. 224); багато мулярів названо у списку острозьких католицьких парафіян за 1622 р. Згадуються також малярі (с. 191, 206, 208-210), картівник (Akta… S. 199), золотарі (Ibidem… S. 197, 202) тощо.

Хроніка може бути важливою і під час проведення різноманітних просопографічних досліджень стосовно острозького міщанства, родини Острозьких; комплексне її застосування разом зі статистичними джерелами дозволить певною мірою вивчити демографічну ситуацію в Острозі у 1 пол. XVII ст.

Досить перспективною на сьогодні є ділянка історичного дослідження, що вивчає побут та ментальність населення. У хроніці до цієї проблематики можна почерпнути багато цікавих відомостей. Серед них вже згаданий перелік речей, які залишилися після смерті острозького ксьондза плебана В. Бєжановського (с.109-111), деталі його повсякденного життя (с.101-106). Певна канва ментальності прослідковується також у поглядах авторів хроніки. Побутові справи, особливо острозького костелу, широко представлені у записах за 1624-1648 рр.: тут, зокрема, згадується, які роботи було виконано, кому і скільки за ці роботи заплачено, куди і по яких справах відлучалися ті чи інші духовні особи – фактично велася досить детальна фіксація щоденного костельного життя.

Значну кількість інформації подає хроніка стосовно історії Волині, особливо у XVIII ст. Тут детально відображено перебіг тих чи інших політичних процесів, пов'язаних із взаєминами Польщі та інших держав, подаються окремі екскурси в релігійне життя тощо.

Оскільки у хроніці досить часто нотувалися події не тільки локального характеру, а і європейського значення, то можливе дослідження в галузі політології: оцінка політичних процесів у Європі протягом XVII - поч. XIX ст. з точки зору місцевих літописців. До розгляду можуть бути представлені хоча б польсько-шведські стосунки початку XVIII ст., яким на сторінках джерела приділено досить багато уваги, розподіли Польщі, стосунки останньої з Прусією, Росією, які також відображаються відносно детально в контексті історії Польщі XVIII ст., взаємини з іншими європейськими державами тощо. Така проблематика дасть можливість глибше проаналізувати політичну свідомість населення на теренах України в розглядуваний період, виділити основні етапи її становлення.

Автори хроніки часто вдавалися до фіксації різноманітних метеорологічних спостережень, появ комет та інших незвичайних явищ. На цьому ґрунті, у контексті з іншими джерелами, можливе вивчення кліматичної ситуації у цій частині Європи в період XVII-XVIII ст., астрономічних явищ тощо.

Подає аналізоване джерело і важливі відомості стосовно історії Острозької Академії, які є просто незамінними з огляду на те, що корпус джерел стосовно цієї проблеми дуже малий.

Залишається лише побажати, аби це унікальне джерело продовжувало знаходити своє застосування як в українській, так і в зарубіжній історіографії.

Джерела та література

Оригінал хроніки:

Wojewódzkie archiwum państwowe w Krakowie. Archiwum Sanguszków.- Sekcja 1.- Sygn.1031.- Akta kościoła farnego Ostrogskiego.

Неопубліковані фрагменти хроніки:

1. Відділ рукописів Львівської наукової бібліотеки ім. В. Стефаника. - Радз. №181 /VI, 4 (ч. 2). - Арк. 1-10.

2. Центральний Державний історичний архів України у м. Києві. - Ф. 2227. - Оп. 1. - Спр. 710.

Опубліковані фрагменти хроніки:

1. Wypis transumptu Króla Zygmunta I, pisanego po rusku, umieszczonego na czele rękopisu z początku XVII wieku // Kardasewicz S. Dzieje dawniejsze miasta Ostroga: Materyały do historyi Wołynia. - Warszawa; Kraków, 1913. - S. 250-252.

2. Akta kościoła farnego ostrogskiego od 1622 r. / Opr.

J. Hoffman // Rocznik Wołyński. - Równe, 1934. - T. III. - S. 192-212.

3. До історії латинської школи в Острозі: Публікація тексту «Budynek szkoły ostrogskiej przy kościele ostrogskim (1620)»/ Підг. М. Ковальський //Волання з Волині - Wołanie z Wołynia. - 1996. - №9. - Ń. 37-39.

4. Annus Domini 1771. Zabór Kraiu. Wymurowanie kaplicy na cmentarzu. Annus Domini 1772. Śmierć W.J.X.(Józefa Jana) Gołuchowskiego proboszcza Ostr[ogskiego]. Fundusz tegoż dla Kościoła // Волання з Волині - Wołanie z Wołynia. - 1996. - №13. -C. 43-45.

5. Annus Domini 1773. Przybycie proboszcza nowego. Kassacya Jezuitów. Annus Domini 1774. Konsekracya na Biskupstwo J.W. (Franciszka) Komornickiego, prob[oszcza] Ostrog[skiego] // Волання з Волині - Wołanie z Wołynia. - 1997. - №16. - C. 43-45.

6. Annus Domini 1775. Zakończenie seymu Delegacyinego. Annus Domini 1776. Fundusz do altary Ś[w.] Tekli // Волання з Волині - Wołanie z Wołynia. - 1997. - №17. - C. 46.

7. Annus Domini 1777. Pogorzenia miasta Ostroga i Collegium Poiezuickiego iako też Kościoła. Przeprowadzenie Pana Jezusa do Kościoła Farnego. Przeniesienie Relikwii Krzyża Świętego. Uprzątnienie Domów bliskich Kościoła. Annus Domini 1778. Oddanie Collegium Poiezuickiego XX. Bazylianom //Волання з Волині - Wołanie z Wołynia. - 1997. - №18. - C. 45-47.

8. Початок острозької Хроніки /Підг. М. Ковальський // Волання з Волині - Wołanie z Wołynia. - 1997. - №19. - C. 45-47.

9. Ten Fedor, ociec tego Wasyla /Підг.М.Ковальський // Волання з Волині - Wołanie z Wołynia. - 1998. - №20. - C. 45-46.

10. Skądby okazyją abo przyczynę wzął ten Fedko budować kościół Rzymskiego nabożeństwa w Ostrogu? /Підг. М. Ковальський // Волання з Волині - Wołanie z Wołynia. - 1998. - №21. - C. 44-45.

11. Roku 1443 /Підг. М. Ковальський // Волання з Волині - Wołanie z Wołynia. - 1998. - №22. - C. 46-47.

12. [Verba privilegiorum króla Władysława] /Підг. М. Ковальський, В. - Й.Ковалів // Волання з Волині - Wołanie z Wołynia. -1998. - №23. - C. 45-47.

13. Roku 1447. Roku 1454 /Підг. М. Ковальський, В.-Й. Ковалів // Волання з Волині - Wołanie z Wołynia. - 1998. - №24. - C. 45-46.

14. Roku 1468. Roku 1471 /Підг. В.-Й. Ковалів // Волання з Волині - Wołanie z Wołynia. - 1998. - №25. - C. 46-47.

15. Roku 1474. Roku 1480. około roku 1490. Roku 1492. Roku 1497 /Підг. В. - Й.Ковалів // Волання з Волині - Wołanie z Wołynia. - 1999. - №26. - C. 45-47.

16. Rok Pański 1621. Dział wieczny /Підг. Т. Вихованець // Волання з Волині - Wołanie z Wołynia. - 1999. - №28. - C. 46-47.

17. Rok Pański 1621. Najazd kozacki do Ostroga szkodływy /Підг. Т. Вихованець // Волання з Волині - Wołanie z Wołynia. - 1999. - №29. - C. 46-47.

18. Rok Pański 1617. Odmiana w rządzie kościelnem /Підг. Т. Вихованець // Волання з Волині - Wołanie z Wołynia. - 1999. - №30. - C. 45-46. Див. також: Вихованець Т. Костянтин і Януш Олександровичі Острозькі. - Острог, 2001. - C. 66-67.

19. Rok Pański 1618. Śmierć Xzążęcia Konstantego /Підг. Т. Вихованець // Волання з Волині - Wołanie z Wołynia. - 1999. - №31. - C. 46-47.

20. Rok Pański 1619. Śmierć i testament X.Janusza. Testament X.Janusza /Підг. Т. Вихованець // Волання з Волині - Wołanie z Wołynia. - 2000. - №32. - C. 44-47. Див. також: Вихованець Т. Костянтин і Януш Олександровичі Острозькі. - Острог, 2001. -C. 68.

21. Rok Pański 1621. Zbicie Krucyfixa od Bachurów Zydów Ostrogskich / Підг. Т. Вихованець //Волання з Волині -Wołanie z Wołynia. - 2000. - №33. - C. 46-47. Див. також: Вихованець Т. Костянтин і Януш Олександровичі Острозькі. - Острог, 2001. - C. 69-70.

22. Rok Pański 1617. Obmyślanie Xzążąt Ich M. w podawaniu X. Plebana /Підг. Т. Вихованець // Волання з Волині - Wołanie z Wołynia. - 2000. - №34. - C. 46-47. Див. також: Вихованець Т. Костянтин і Януш Олександровичі Острозькі. - Острог, 2001. - C.65-66.

23. Rok Pański 1617. Śmierć władiki Drohobuskiego /Підг. Т.Вихованець // Волання з Волині - Wołanie z Wołynia. - 2000. - №35. - C. 45-46.

24. Rok Pański 1618. Przyjazd Je[go] M. X. Officiała do Ostroga /Підг. Т. Вихованець // Волання з Волині - Wołanie z Wołynia. - 2000. - №36. - C. 45-46.

25. Rok Pański 1616. Szaranca strasliwa /Підг. Т. Вихованець // Волання з Волині - Wołanie z Wołynia. - 2000. - №37. - C.46.

26. Rok Pański 1616. Strasliwy Kometa /Підг. Т. Вихованець // Волання з Волині - Wołanie z Wołynia. - 2001. - №38. - C. 46-47.

27. Rok Pański 1618. Pier[w]szy Sufragan Łucki /Підг. Т. Вихованець // Волання з Волині - Wołanie z Wołynia. - 2001. - №39. - C. 46.

28. Rok Pański 1619. Legatum P.Dawida Szuberta /Підг. Т.Вихованець // Волання з Волині - Wołanie z Wołynia. - 2001. - №40. - C. 46.

29. Rok Pański 1619. Synod w Ołyce y Comenda Ostrogska /Підг. Т. Вихованець // Волання з Волині - Wołanie z Wołynia. - 2001. - №42. - C. 46.

30. Rok Pański 1620. /Підг. Т. Вихованець // Волання з Волині - Wołanie z Wołynia. - 2002. - №45. - C. 47.

31. Rok Pański 1620. Legatum X. Plebana Ostrowskie[g]o X.Woyciecha Witkowskiego. Sprawa z P.Zakrzewskim Starostą Ostrowskiem /Підг. Т. Вихованець // Волання з Волині - Wołanie z Wołynia. - 2002. - №46. - C. 46-47.

32. Rok Pański 1620. /Підг. Т. Вихованець // Волання з Волині - Wołanie z Wołynia. - 2002. - №47. - C. 46-47.

33. Rok Pański 1620. Droga Jarosławska. Wesele Jegom[ości] P.Woiewody Kiiowskiego P.Tomasza Zamoyskiego /Підг. Т. Вихованець // Волання з Волині - Wołanie z Wołynia. - 2002. - №48. - C. 46-47.

34. Rok Pański 1620. Sprawa P. Stanisława Zakrzewskiego Na Trybunalie /Підг. Т. Вихованець // Волання з Волині - Wołanie z Wołynia. - 2002. - №49 . - C. 46-47.

35. Rok Pański 1620. Sprawa P. Stanisława Zakrzewskiego Na Trybunalie (ciąg dalszy) /Підг. Т. Вихованець // Волання з Волині - Wołanie z Wołynia. - 2003. - №50. - C. 46-47.

36. Rok Pański 1620. Sprawa P.Stanisława Zakrzewskiego Na Trybunalie (Продовження) /Підг. Т. Вихованець // Волання з Волині - Wołanie z Wołynia. - 2003. - №51 . - C. 46-47.

Література

Вихованець Т. Войцех Бєжановський (друга пол. XVI ст. - 1616) // Острозькі просвітники XVI-XX ст. - Острог, 2000. - С. 142-147.

Вихованець Т. Войцех Вітковський (р.н. невід. - 1623) //Острозькі просвітники XVI – XX ст. - Острог, 2000. - С. 148-154.

Вихованець Т. Костянтин і Януш Олександровичі Острозькі. - Острог, 2001.

Вихованець Т. Хроніка острозького фарного костелу як джерело до історії Острозької Академії //Студентські наукові записки. - Острог: Редакційно-видавничий відділ Університету «Острозька академія», 2000. - Т. 1. - С. 26-32.

Вихованець Т. Хроніка острозького фарного костелу як історичне джерело //Студентські наукові записки. - Острог: Редакційно-видавничий відділ Національного університету «Острозька академія», 2001. - Т. II. - С. 78-93.

Ковальський М. П. Документи родинного фонду Сангушків Краківського Державного Воєводського Архіву як джерела з соціально-економічної історії України XVI-XVIII ст. // Архіви України. - 1983. - №3. - С. 60-63.

Gorczak B. Katalog rękopisów archiwum XX. Sanguszków w Sławucie. Ułożył i historyą tegoż archiwum skreslil Bronisław Gorczak, konserwator zbiorów sławuckich. - Sławuta, 1902.